



UVOD

Urbani prostor doživlja krizo vrednot, česar cenijo plačujejo uporabniki, delovna sila in narava. Urbano okolje ni sestavljeno zgolj iz oblik, materialov in programov, temveč je kumulacija več tisoč let političnih in vrednostnih odločitev. Arhitektura uteleša vrednote obdobja, v katerem je zgrajena, ter zrcali in replicira družbene odnose, iz katerih nastane. Arhitekturni postopek je prežet z različnimi akterji, vsak s svojo osebno vrednostno lestvico in različnimi sredstvi, ki mu omogočajo, da jo brani. V magistrskem delu raziskujem, katere vrednote vplivajo na arhitekturno oblikovanje, na kakšen način in s katerimi mehanizmi.

Vrednote so skupek človekovih prepričanj, ki delujejo kot njegova osrednja motivacijska struktura. Vrednota prek motiva dobi zagon in se spremeni v dejanje. Za razumevanje vrednot v arhitekturi je ključno razumevanje razlike med pojmom vrednote in pojmom vrednosti. Nasprotno od vrednot, ki imajo moralno in etično komponento, je vrednost izraz, ki označuje pozitiven ali finančen doprinos komu ali čemu. Z vrednotami opisujemo pojme, ki jih visoko cenimo in so zaželeni. Vrednote usmerjajo in oblikujejo naše obnašanje, saj imajo motivacijsko vrednost, vendar se razlikujejo od motivov in potreb.

KAJ SO VREDNOTE?



VREDNOTE V ARHITEKTURI



LANA ARIH

ARHITEKTURNI AKTERJI IN ZAKONSKA DOLOČENOST ARHITEKTURE

Ker ne živo nima motivacije in želja, arhitekturni objekt ne more imeti vrednot, lahko pa jih uteleša. Čigave vrednote torej uteleša arhitektura? Vsaka odločitev, ki jo sprejme npr. arhitekt, je povezana z njegovo vrednostno naravnostjo, zato je neizbežno, da arhitekturni projekti utelešajo vrednote svojih snovalcev.

Število oseb, vpletenih v proces snovanja arhitekture, se razlikuje glede na njeno merilo in kompleksnost. Od vseh ljudi, vpletenih v njeno snovanje, ima vsak svoje želje, potrebe in vizijo. Poseg pa mora ustrezati več zakonom, smernicam in standardom, ki jih določa relevantna zakonodaja. →

PISARNIŠKO UDOBJE

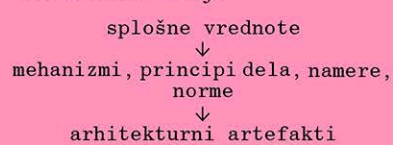
udobje ●●●●○
zvočno udobje ●●●●○
produktivnost ●●●●○
svoboda, prilagodljivost ●●●●○
druženje ●●●●○

Udobje je eden glavnih dejavnikov, ki vplivajo na kakovost dela in varnost pri delu. V delovnem okolju se pojavlja več vrst udobja - zvočno, ergonomsko, čustveno, svetlobno. Vsakega izmed njih lahko na svoj način poudarimo. Zvočno udobje je zaželeno predvsem ko ga vodi vrednota produktivnost, saj omogoča osredotočeno in dolgotrajno delo.



VREDNOTE IN MERILO

Implementacija vrednot se lahko odraža različno na različnih stopnjah merila, na primer širša makro zasnovava stavbe je lahko zelo močno zaznamovana z eno vrednoto, ki je manj opazna na mikro ravni oblikovanja detajlov ali izbire materialov, in obratno. Splošne, družbene vrednote se v arhitekturne artefakte prenesejo preko mehanizmov, principov dela, namer in norm, ki jih določajo razni arhitekturni akterji:



POBUDA K PREVREDNOTENJU ARHITEKTURE

Še iz časa Vitruvija velja, da so primarne vrednote v arhitekturi trdnost, uporabnost in lepota, vendar je spekter obstoječih vrednot mnogo širši. Nikolaus Pevsner je slavno definiral razliko med stavbo (kolesarnica) in arhitekturo (katedrala) kot vprašanje estetike. Morda je napočil čas za razširitev obsega vrednot, ki veljajo za del arhitekturnega kanona. Izpolniti pogoj trdnosti, uporabnosti in lepote je baza, ki jo je treba zavestno razširiti. Arhitekturni projekt lahko izpolnjuje vse tri Vitruvijeve zahteve in je kljub temu problematičen in škodljiv.

Prevlada estetskih in ekonomskih vrednot je privedla do vsebinskega opustošenja arhitekture. Gradimo lepše in večje, z več svetlobe in s prestižnimi materiali, vendar zakaj in v čigavo korist? Kljub temu da arhitektura ne more podati odgovorov na vsa pereča družbena vprašanja, se arhitekt mora zavedati vrednot, ki v procesu gradnje dobijo relativno trajno obliko. Zavestna obravnava in oblikovanje lestvice vrednot, ki jih imamo za pomembne, je prvi korak do arhitekture, ki prevzema odgovornost do grajenega in družbenega okolja.

OBLIKOVANJE Z VREDNOTAMI

V sledečih grafičnih primerih obravnavam vrednote kot bolj ali manj močne parametre, ki narekujejo oblikovanje arhitekturnih prostorov. Odrezane od vprašanj o njihovem širšem vplivu omogočajo preverjanje novih idej. Oblikovalski koncept je razvit na podlagi izbranih vrednot. Ker se vrednote pojavljajo v polarno nasprotnih parih, so navedene tudi šibkejšje (vendar vedno prisotne) vrednote, ki so označene z manj pikami. Prepriševanje vrednot, ki vodijo oblikovanje, in poseg v ravnovesje teh vrednot lahko pripelje do novih perspektiv. x

Lana Arih

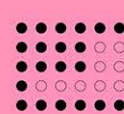
prof. dr. Aleš Vodopivec,
univ. dipl. inž. arh.
doc. Gašper Medvešek,
univ. dipl. inž. arh.

Vrednote v arhitekturi –
vpliv vrednot na zasnovo
arhitekturnega projekta
Values in Architecture –
Influence of Values on
Architectural Design
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za arhitekturo
Zoisova cesta 12
1000 Ljubljana, Slovenija

2023

V DVOJE JE LEPŠE (kopalnica za zelo zaljubljen par)

romantična zveza
družinska sreča
razumevanje
zasebnost
druženje



Na začetku zveze je par sestavljen iz dveh posameznikov, ki s časom postaneta eno.

“Skupaj kuhava, skupaj spiva, skupaj jeva, skupaj kakava.”

Dvojni umivalniki so splošno sprejet kopalniški element v stanovanjih, v katerih živijo pari. Zakaj bi se ustavili pri dvojnih umivalnikih?



SEZNAM VREDNOT PO
JANEZU MUSEKU

altruizem
delavnost
denar in imetje
dobra hrana in pijača
dobri spolni odnosi
dobrota in nesebičnost
dolgo življenje
dosežki
družabno življenje
družinska sreča
enakopravnost med narodi
enakost
enakost med ljudmi
hrana/pijača
izpopolnjevanje samega sebe
kultura
lepota, uživanje lepote
ljubezen
ljubezen do domovine

ljubezen do otrok
mir in počitek
mir na svetu
mir/sloga
modrost
moralna načela
moč in vplivnost
napredek
narodnostni ponos
navезanost
načela
osebna privlačnost
otroci
politična uspešnost
polno in vznemirljivo življenje
poštenost
pravičnost
prekašanje in preseganje drugih
prijateljstvo

privlačnost
prosti čas
prsto gibanje
razumevanje s partnerjem
red in disciplina
resnica
samoizpopolnitev
slava in občudovanje
sožitje in sloga med ljudmi
sožitje z naravo
spolnost
spoštovanje zakonov
svoboda
šport in rekreacija
tovarištvo in solidarnost
tradicija
udobje
udobno življenje
ugled

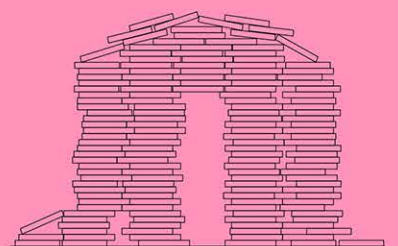
upanje
uspeh v poklicu
ustvarjalni dosežki
ustvarjanje
uveljavljanje
uživanje v umetnosti
varnost
varnost in neogroženost
vera v boga
veselje in zabava
vzorniki
zabava
zakoni
zanimiv poklic
zanimivo življenje
zasebnost
zdravje
znanje
zvestoba ...

ANTIVITRUVIJSKA HIŠA

uporabnost ●○○○○○
trdnost ●○○○○○
lepota ●○○○○○
zabava ●○○○○○
svoboda, prilagodljivost ●●●●●○
ustvarjanje ●●●●●●
varnost ●○○○○○
zakoni ●○○○○○

Vitruvijske vrednote, uporabnost, trdnost in lepota, so sprejete kot temelj arhitekturnega oblikovanja. Arhitektura mora poleg Vitruvijskih izpolniti tudi pogoje uporabe. Kaj ta prostor omogoča? Komu je namenjen? Kaj lahko z njim počnemo?

Antivitruijska hiša ni niti uporabna niti trdna niti lepa.



Zgrajena je iz opek iz XPS pene, ki so zložene druga na drugo, brez veznih elementov. Je zabavna in omogoča igro ter ustvarjanje, je zelo prilagodljiva, saj ni niti malo trdna, njen izgled pa ni prioriteta.